

HØJESTERETS DOM

afsagt onsdag den 15. maj 2019

Sag 15/2019

(1. afdeling)

Anklagemyndigheden

mod

T

(advokat Nils-Erik Kallmayer, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Kolding den 15. februar 2018 og af Vestre Landsrets 9. afdeling den 1. oktober 2018.

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Marianne Højgaard Pedersen, Poul Dahl Jensen, Jan Schans Christensen, Lars Apostoli og Kristian Korfits Nielsen.

Påstande

Dommen er anket af T med påstand om formildelse, navnlig således at der fastsættes bødestraf, subsidiært at en eventuel frihedsstraf gøres betinget med vilkår om samfundstjeneste, og således at der sker frifindelse for påstanden om udvisning, subsidiært at han alene udvises betinget.

Anklagemyndigheden har påstået stadfæstelse, subsidiært at landsrettens dom ophæves, og sagen hjemvises.

Anbringender

T har vedrørende strafudmålingen anført navnlig, at det ikke bestrides, at et forsætligt forsøg på indsmugling af en kniv i en arrest udgør en skærpende omstændighed i knivlovens forstand. I denne sag kan det efter bevisresultatet imidlertid lægges til grund, at han ved overtrædelsen af knivlovens § 2 alene har handlet uagtsomt, idet han ikke i tilstrækkelig grad undersøgte lommerne i den rygsæk, som han afleverede i Kolding Arrest. At der alene er handlet

uagtsomt udelukker i sig selv, at der er tale om skærpende omstændigheder efter knivlovens § 7, stk. 1. Selv hvis dette ikke er tilfældet, kan hans uagtsomme besiddelse af kniven efter en konkret vurdering ikke anses for at have fundet sted under skærpende omstændigheder. Der kan herved peges på, at rygsækken ikke tilhørte ham, men derimod hans nevø, som var hans bofælle, og som var indsat i arresten. Han pakkede rygsækken efter henvendelse fra nevøens advokat. Han var ikke blevet instrueret i at pakke tøjet i den pågældende rygsæk. Fængselsbetjenten, der fandt kniven, har forklaret, at kniven lå i en smal lomme i rygsækken, hvilket betød, at kniven ikke umiddelbart kunne ses, når man kiggede ned i lommen. Da der således ikke foreligger skærpende omstændigheder efter knivlovens § 7, stk. 1, skal der alene idømmes bødestraf, og bøden bør fastsættes til 1.000 kr.

Hvis Højesteret måtte finde, at overtrædelsen af knivlovens § 2 er sket under skærpende omstændigheder, bør straffen fastsættes til 7 dages betinget fængsel med vilkår om samfundstjeneste. Det fremgår således af forarbejderne til knivloven, at selv om der foreligger skærpende omstændigheder, og udgangspunktet herefter er en ubetinget frihedsstraf på 7 dages fængsel, kan straffen gøres betinget med vilkår om samfundstjeneste.

Hvis der idømmes bøde, er der ikke hjemmel til udvisning. Der kan således kun ske udvisning, hvis der idømmes en betinget eller ubetinget frihedsstraf, jf. udlændingelovens § 24. Selv hvis der idømmes frihedsstraf, er der ikke grundlag for ubetinget udvisning, da dette med sikkerhed vil være i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 8. En samlet vurdering af hans personlige forhold og tilknytning til Danmark og af karakteren af den begåede kriminalitet fører således til, at det vil være uproportionalt at udvise ham ubetinget, jf. herved også UfR 2018.2191 H. Hvis der idømmes frihedsstraf, skal der derfor alene ske betinget udvisning.

Anklagemyndigheden har vedrørende strafudmålingen anført navnlig, at der ikke efter ordlyden af knivlovens § 7, stk. 1, eller forarbejderne hertil er grundlag for at betinge tilstedeværelsen af skærpende omstændigheder af, at der er handlet forsætligt ved overtrædelse af knivlovens § 2. Uagtsomhed er således tilstrækkelig til, at der kan foreligge skærpende omstændigheder efter § 7, stk. 1. Byretten og landsretten har derfor alene været nødt til at forholde sig til – og har også kun forholdt sig til – om tiltalte havde den fornødne tilregnelser til overtrædelsen af knivloven i form af uagtsomhed. Formuleringen ”i hvert fald uagtsomt” må

naturligt forstås således, at der ikke er taget stilling til andet eller mere end det, der er påkrævet efter loven. Byrettens og landsrettens bevisresultat kan dermed ikke forstås sådan, at der ikke er fundet bevis for forsæt. Hvis Højesteret måtte finde, at der alene ved forsætlig overtrædelse kan foreligge skærpende omstændigheder efter knivlovens § 7, stk. 1, bør sagen derfor hjemvises, således at der bevismæssigt kan tages stilling til, om T havde forsæt til overtrædelse af knivlovens § 2.

Hvis Højesteret ikke finder grundlag for at hjemvise sagen, må det efter landsrettens bevisresultat lægges til grund, at T – med den efter knivloven fornødne tilregnelser – har besiddet en ulovlig kniv i en arrest, hvor den var skjult i en rygsæk, som han forsøgte at få overdraget til en indsat i arresten. Besiddelse af en kniv i en arrest og forsøg på at sætte en indsat i en arrest i besiddelse af en kniv indebærer helt utvivlsomt, at kniven kunne blive anvendt i et miljø, hvor der er nærliggende risiko for, at der kunne opstå tilspidsede situationer af potentiel voldelig karakter. At den rygsæk, som kniven var placeret i, ikke tilhørte T, at kniven ikke umiddelbart kunne ses, når man kiggede ned i lommen, hvori den blev fundet, og at han ikke var blevet instrueret i at pakke tøjet til den indsatte i den pågældende rygsæk, kan ikke føre til, at forholdet ikke anses for begået under skærpende omstændigheder. Det var T, der selv valgte at pakke tøjet i den pågældende rygsæk uden at undersøge dens indhold grundigt, selv om rygsækken, der som nævnt ikke var hans egen, skulle overdrages til en indsat i arresten. Endvidere må der lægges vægt på fængselsbetjentens forklaring om, at hun blev opmærksom på kniven, fordi hun kunne mærke, at der var noget, der tyngede rygsækken ned i den ene side, da den var tømt for tøj. T burde på samme måde have kunnet mærke, at rygsækken blev tyngt ned, og han havde også af denne grund særlig anledning til at undersøge den, inden den blev afleveret i arresten. Der foreligger således ikke forhold, der efter en samlet vurdering af omstændighederne ved besiddelsen af kniven kan føre til, at overtrædelsen ikke anses for begået under skærpende omstændigheder. Stedet for og karakteren af besiddelsen samt knivens størrelse medfører derimod, at besiddelsen må anses for sket under skærpende omstændigheder, jf. knivlovens § 7, stk. 1. T bør på denne baggrund idømmes 7 dages fængsel. Der er ikke grundlag for at gøre fængselsstraffen betinget med vilkår om samfundstjeneste. Hvis Højesteret ikke finder, at forholdet er begået under skærpende omstændigheder, bør straffen, således som tiltalen er rejst, fastsættes til en bøde på 1.000 kr. Forholdet er alene henført under knivlovens § 2, stk. 1, nr. 1, og der henvises om bødetaksterne i sådanne sager til pkt. 5.6.2. i Rigsadvokatens meddelelse om sanktionspåstande i våbensager.

T skal udvises, hvis han idømmes ubetinget eller betinget fængsel, medmindre dette med sikkerhed vil være i strid med Danmarks internationale forpligtelser, jf. udlændingelovens § 24, nr. 2, jf. § 26, stk. 2. Efter en samlet vurdering af hans personlige forhold og tilknytning til Danmark og Syrien samt alvoren af den begående kriminalitet kan ubetinget udvisning af T med indrejseforbud i 6 år ikke anses for med sikkerhed at være i strid med Danmarks internationale forpligtelser.

Retsgrundlag

Lov nr. 376 af 27. april 2016 om knive og blankvåben m.v. (knivloven) indeholder i § 7, stk. 1, følgende bestemmelse:

”§ 7. Med bøde, fængsel indtil 4 måneder eller under skærpende omstændigheder fængsel indtil 2 år straffes den, der overtræder §§ 1 eller 2.”

I lovforslagets specielle bemærkninger til bestemmelsen (Folketingstidende 2015-16, tillæg A, lovforslag nr. L 107, s. 18) er anført bl.a.:

”Hvis der foreligger skærpende omstændigheder, forudsættes der – både for lovovertrædere over og under 18 år – idømt en ubetinget frihedsstraf på 7 dages fængsel for overtrædelse af lovforslagets § 1 i førstegangstilfælde.

I almindelighed vil der kun foreligge skærpende omstændigheder, hvis en person bærer kniv på steder eller under omstændigheder, hvor der er nærliggende risiko for, at der kan opstå tilspidsede situationer af potentielt voldelig karakter, herunder tilfælde, hvor en person bærer kniv i aften- og nattetimerne i restaurationsmiljøet mv. eller ved visse fodboldkampe, byfester og koncerter. Risikoen for tilspidsede situationer af potentielt voldelig karakter kan f.eks. også følge af uoverensstemmelser eller konflikt mellem bander, rockegrupper eller lignende, hvor to eller flere grupper af personer, der har en indbyrdes konflikt, mødes, f.eks. i forbindelse med retsmøde eller lignende.

Det ligger i det anførte – jf. udtrykket ”bærer” – at der ikke vil foreligge skærpende omstændigheder, hvis overtrædelsen af knivforbuddet består i, at en person blot ”besidder” kniven, f.eks. fordi den pågældende kniv ligger i en bils bagagerum.

Det vil bero på domstolenes vurdering af de konkrete forhold i den enkelte sag, om der foreligger sådanne skærpende omstændigheder, at der skal udmåles en frihedsstraf i stedet for en bøde.”

Højesterets begrundelse og resultat

For Højesteret angår sagen strafudmålingen, herunder navnlig om Ts besiddelse af en kniv i Kolding Arrest fandt sted under skærpende omstændigheder, jf. knivlovens § 7, stk. 1, og om der skal ske udvisning.

T er fundet skyldig i overtrædelse af knivlovens § 2, stk. 1, nr. 1, ved den 12. april 2017 i Kolding Arrest under skærpende omstændigheder, uden politiets tilladelse og uden anerkendelsesværdigt formål at have besiddet en kniv, hvis klinge oversteg 12 cm, hvorefter han forsøgte at indsmugle kniven i arresten til sin nevø.

Det fremgår af byrettens skyldkendelse, som er tiltrådt af landsretten, at T ”i hvert fald uagtsomt” har besiddet kniven, da han henvendte sig i arresten. Det må således lægges til grund, at han ikke har handlet forsætligt, men alene uagtsomt har besiddet kniven ved henvendelsen i arresten. Der er derfor ikke grundlag for at fastslå, at han har forsøgt at indsmugle kniven i arresten, idet en forsøgshandling forudsætter forsæt, jf. herved straffelovens § 21, stk. 1.

Da der ved landsrettens dom bevismæssigt er taget stilling til, med hvilken grad af tilregnelser T har besiddet kniven, finder Højesteret, at der ikke er grundlag for at ophæve dommen og hjemvise sagen til fornyet behandling af dette spørgsmål.

Efter det anførte lægger Højesteret ved strafudmålingen til grund, at T har overtrådt knivlovens § 2, stk. 1, nr. 1, ved uagtsomt at have besiddet kniven i arresten i forbindelse med, at han afleverede den rygsæk, hvori kniven lå, med henblik på videreaflevering til hans varetægtsfængslede nevø.

Højesteret finder, at det ved den samlede bedømmelse af, om der foreligger skærpende omstændigheder efter knivlovens § 7, stk. 1, har væsentlig betydning, om gerningsmanden har handlet forsætligt eller uagtsomt. Der er ikke i forarbejderne til § 7, stk. 1, holdepunkter for, at det ved uagtsom overtrædelse af knivloven er udelukket, at der kan foreligge skærpende omstændigheder.

Fire dommere – Marianne Højgaard Pedersen, Jan Schans Christensen, Lars Apostoli og Kristian Korfits Nielsen – udtaler herefter om den konkrete bedømmelse:

T er som nævnt fundet skyldig i uagtsomt at have besiddet kniven i Kolding Arrest i forbindelse med, at han afleverede rygsækken, som skulle afleveres videre til hans varetægtsfængslede nevø. Det er i den forbindelse lagt til grund, at han ved at anvende rygsækken, uden forinden at have undersøgt denne og alle dens lommer, påtog sig en risiko for, at der kunne ligge noget i den, som ikke ville være lovligt at besidde. Vi lægger efter bevisresultatet og sagens oplysninger i øvrigt til grund, at T på intet tidspunkt havde viden om, at der lå en kniv i rygsækken, at han pakkede den efter henvendelse fra nevøens advokat, at han ikke blev bedt om at pakke tøjet i den pågældende rygsæk, at rygsækken ikke tilhørte ham, men hans nevø, som var hans bofælle, at den blev brugt som skoletaske, og at han tog de skolebøger, der lå i den ud, inden han lagde nevøens tøj ned i den, og at kniven lå i en smal lomme, så man ikke umiddelbart kunne se den, når man kiggede ned i lommen. Der er ikke oplysninger om omstændigheder, der kunne give T anledning til mistanke om, at der kunne ligge en kniv i rygsækken.

Vi finder på denne baggrund efter en samlet vurdering, at Ts besiddelse af kniven i arresten ikke kan anses for at have fundet sted under skærpende omstændigheder, jf. knivlovens § 7, stk. 1.

Vi stemmer herefter for, at T i overensstemmelse med knivlovens udgangspunkt skal idømmes bødestraf for den skete overtrædelse af knivlovens § 2, stk. 1, nr. 1, og at bøden i overensstemmelse med det oplyste om bødepraksis bør fastsættes til 1.000 kr.

Dommer Poul Dahl Jensen udtaler:

Hovedspørgsmålet i sagen er, om den overtrædelse af knivlovens § 2, stk. 1, nr. 1, som T er fundet skyldig i, er begået under ”skærpende omstændigheder”, jf. lovens § 7, stk. 1.

Forholdet blev begået i forbindelse med, at han skulle aflevere noget tøj til sin nevø, der sad fængslet i Kolding Arrest. Han havde lagt tøjet ned i nevøens rygsæk uden forinden at undersøge alle lommer i den. Rygsækken og dens indhold blev afleveret i Kolding Arrest med henblik på at blive afleveret videre til nevøen. Da personalet i arresten undersøgte rygsækken, fandt man i en af dens lommer en kniv på lidt over 20 cm, hvoraf klingens længde var 13 cm.

Byretten og landsretten har lagt til grund, at T ”i hvert fald uagtsomt” har besiddet kniven, da han henvendte sig i Kolding Arrest. Det kan således ikke lægges til grund, at han vidste eller på anden måde havde forsæt til, at kniven befandt sig i rygsækken, da han afleverede den i arresten.

Som anført foran må det ved den samlede bedømmelse af, om der foreligger skærpende omstændigheder i knivlovens § 7’s forstand, tillægges væsentlig betydning, om gerningsmanden har handlet forsætligt eller uagtsomt, men som det også fremgår, er det ikke en betingelse for at statuere skærpende omstændigheder, at der er handlet forsætligt.

I arresthuse er der en nærliggende risiko for, at der kan opstå tilspidsede situationer af potentiel voldelig karakter, enten mellem de indsatte indbyrdes eller i forhold til de ansatte i arresten, f.eks. i forbindelse med flugtforsøg. Det forøger farligheden af sådanne situationer og konflikter, hvis de indsatte er i besiddelse af våben, herunder knive.

Ved den ovenfor beskrevne handlemåde har T skabt en risiko for, at kniven kom ind i arresthuset til nevøen. Som nævnt afleverede han rygsækken i arresten uden at have undersøgt alle lommer i den og dermed uden at have sikret sig, at der ikke i rygsækken befandt sig ulovlige effekter. En grundig undersøgelse var særlig nærliggende i betragtning af, at det ikke var hans egen rygsæk, og at han derfor ikke vidste, hvad der befandt sig i den. Den kniv, der befandt sig i en af rygsækkens lommer, havde en betydelig størrelse, og efter min opfattelse kunne den let være fundet, hvis T havde undersøgt rygsækken, inden han tog den med til arresten.

Under disse omstændigheder finder jeg ligesom byretten og landsrettens flertal, at overtrædelser af knivlovens § 2, stk. 1, nr. 1, er begået under skærpende omstændigheder, og at straffen bør fastsættes til fængsel i 7 dage.

Jeg stemmer herefter for at stadfæste landsrettens dom for så vidt angår straffastsættelsen.

Der træffes afgørelse efter stemmeflertallet, således at straffen fastsættes til en bøde på 1.000 kr.

Samtlige dommere udtaler herefter:

Da der ved idømmelse af bødestraf ikke er hjemmel til udvisning ved dom, jf. udlændingelovens § 24, frifindes T for udvisningspåstanden.

Thi kendes for ret:

T straffes med en bøde på 1.000 kr.

Forvandlingsstraffen er fængsel i 6 dage.

T frifindes for påstanden om udvisning.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for byret, landsret og Højesteret.